

Sematorul e deschis

1919. Kiev. O sală de teatru arhiplină, împodobită în straietele unei atmosfere sărbătorești de mare, neobișnuită premieră. Lipsesc toaletele decoctate de seară, piepșii insolent de palizi imbibați de scrobeală, papioanele meșteșugit de neglijent răsucite, inventarul tehnic rafinat al monocurilor și lornioanelor. Incorsetați în staturi, indesați prin pasaje, aproape suspendați în spații neverosimil de mici din cele mai neașteptate colțuri ale sălii, ostașii roșii ascultă vrăjiți cursivitatea replicilor din Fintina turmelor de Lope de Vega. Intr-un tirziu, răsună de pe scenă zgudul-torul monolog al Laurenției, care cheamă cu un glas pățimaș, contagios, țărănimca din satul Fuente Ovejuna la răscoală. Neobișnuiții premierelor, cărora istoria nu le-a lăsat răgazul să se lase alterați de practica aplauzelor surde fluturate de desenul eteric al unor miini prea bine îngrijite, își unesc entuziasmul într-o fierbinte respirație comună. Timpul trece, ca o incintare, pe nesimțite și spectatori se reculeg din mrejele artei, la lăsarea domoală a cortinei finale. Intr-o tăcere aproape religioasă, ei își culeg armele așezate cu grijă alături, se grupează în stradă și pleacă, cu gândul încă la cuvintele Laurenției, să se bată cu hoardele lui Petliura.

În toată această vreme dramatică a războiului civil, teatrele din orașe, ca și ansamblurile de actori profesioniști care evoluau pe scenele improvizate ale frontului, jucau de preferință piese cu intonații eroice, foarte aproape de predilecțiile și aspirațiile spectatorilor — protagoniști ai unei grandioase epopei, desfășurate în afara convențiilor obișnuite ale literaturii.

Au trecut anii și cele dintii mari piese, care alcătuiesc și azi fondul de aur al dramaturgiei clasice sovietice, s-au născut sub aceeași zodie. Uraganul și Liubov Iarovaia, Ruptura și Sfirșitul escadrei, alte lucrări de același gen, au determinat pe tot cuprinsul continentului socialist apariția unor spectacole memorabile.

Tot o dramă eroică, Trenul blindat 14—69, a prilejuit în 1927 Teatrului de Artă din Moscova cea cotitură însemnată care l-a apropiat de repertoriul contemporan, făcându-l unul din virtuozii săi interpreți. În însemnările lui P. A. Markov, publicate în revista noastră, se poate surprinde firul roșu care duce de la această lucrare a lui Vsevolod Ivanov, primogenitură a repertoriului revoluționar la M.H.A.T., pînă la recentul Orologiu al Kremlinului, apreciat nu de mult și de spectatori bucureșteni.

O coincidență a făcut ca prima dramă eroică sovietică, cu o tematică din epoca revoluției și a războiului civil, jucată pe scenele noastre, să fie de asemenea Trenul blindat. Ne amintim cu o emoție legitimă de acest spectacol interesant pe care Teatrul Armatei l-a dăruit publicului din Capitală. În mod firesc, noii noștri spectatori

tori, crescuți în climatul revoluționar al ultimului deceniu, și-au descoperit consonanțe puternice cu opere de această factură, care au apărut, rind pe rind, și pe scenele oitor teatre, transmițând cu pricepere notele impresionante ale poeziei eroice contemporane.

Unii actori au izbutit să plămădescă, în toată înălțimea lor, personajele cu nimb de legendă ale lui Octombrie. Dacă nu ne-am opri decit la acel sfătos, sfios, simplu, dar în același timp colțuros, masiv, statuar Verșinin, intruchipat de G. Calboreanu, și încă am trage concluzii încurajatoare pe planul lărgirii registrului creator și împlinirii cu nuanțe noi a unor personalități artistice care s-au întâlnit cu piesele revoluției.

Și, totuși, în vremea din urmă nu ne-a fost dat să ne îmbogățim impresiile durabile cu realizări noi pe acest tărîm. Prima scenă a țării a cochetat îndelung cu ideea montării uneia dintre cele mai emoționante, vibrante lucrări din această categorie, Tragedia optimistă. Se porniseră parcă și mici dezbateri neorganizate asupra noilor limite ale catastrofei tragice, așa cum se profilează aici, asupra profundului freamăt de poezie și a fiorului revoluționar care învăluie seducător întreaga operă. Am auzit vorbindu-se despre viitorul (acțiunea se petrecea în urmă cu vreo trei ani, dintre care unul bisect) regizor al piesei, se iscaseră discuții arzătoare în legătură cu interpreta Comisarului, găsindu-se sprijinitori fervenți a cel puțin două soluții situate la antipod. Dar, deodată, ca prin minune, pasiunile s-au potolit, proiectele grandioase s-au stins în uitare și am reușit, totuși, să vedem piesa anul acesta pe scena... Studioului Experimental al Institutului de Teatru. (Bravo, încă o dată, la scena deschisă a discuției, pentru această admirabilă inițiativă a citorva tineri, îndrumați de unii vîrstnici cu suflet de adolescent!) Am auzit și de data aceasta actori ai Teatrului Național, neprecupețindu-și elogiile la adresa poemului lui Vișnevski. Cineva își amintea, cu pioșenie, că această piesă s-a jucat cu un imens succes, în tumultul lacrimilor de durere și al splendidelor elanuri revoluționare de pe fronturile războiului civil din Spania. Dar, după aceea, iar n-am auzit nimic...

La un spectacol cu discuții, care a avut loc la M.H.A.T., după premiera lucrării lui Vs. Ivanov pomenită mai sus, un muncitor tipograf spunea emoționat: „Reprezentînd această piesă, Teatrul de Artă a deschis semaforul și a dat drumul unui lucru bun, revoluționar — Trenul blindat...”

În zilele închinat amintirii lui Octombrie, neintîlnind pe așizele teatrelor noastre nici o lucrare din familia dramei lui Ivanov, e cazul să reîmprospătăm memoria celor care, prinși de treburi, au uitat că semaforul a fost deschis și la noi de o bună bucată de vreme. Drumul e liber pentru spectacole valoroase cu Tragedia optimistă și alte piese ale eroicii revoluționare, pe care le așteaptă cu nerăbdare și emoție interpreții și publicul.

Între mască și figură

Prin titlu, *Mult zgomot pentru nimic* amintește o celebră definiție dată comicului: un efort care intîlnește dintr-o dată vidul. Dar spectatorul nu ride numai la sfîrșit, atunci cînd toate dificultățile se topesc ca o floare de spumă; cunoscînd de la început personajele și intențiile lor, el se amuză continuu de ușurința cu care oamenii vani toși se lasă înșelați. Amestec inextricabil de elemente dramatice și comice, în care nimic nu e lăsat la voia intîmplării, ca și

cînd hazardul ar fi fost abolit din lume, în care totul e plănuit, calculat și dirijat de oameni, *Mult zgomot pentru nimic* — comedie a vanității umane — este tipică pentru ceea ce înseamnă comedia amorului, în general, la Shakespeare.

Undeva, în adînc, piesa se sprijină pe un comic de caracter, pe strînsa legătură dintre iubire și vanitate. Intenția lui Shakespeare pare aceea de a demonstra că